

**A Magyar Nemzeti Bank 12/2017. (XI.6.) számú ajánlása
az IFRS 9 értékvesztési előírásainak alkalmazásával összefüggő kérdéseikről**

I. Az ajánlás célja és hatálya

2014. július 24-én a Nemzetközi Számviteli Standardok Testülete (International Accounting Standards Board, IASB) közzétette az IFRS 9 Pénzügyi eszközök nemzetközi pénzügyi beszámolási standardot. Az IFRS 9 az IAS 39 Pénzügyi instrumentumok: megjelenítés és értékelés standard felmerült veszteség modellje helyébe lépő, új szemléletmódot jelentő, várható veszteség alapú értékvesztési modell alkalmazását írja elő.

Az IFRS 9 standard Európai Unión belüli befogadása az (EU) 2016/2067 bizottsági rendelet kihirdetésével valósult meg¹. Ennek megfelelően az IFRS 9-et² – a standard alkalmazására, illetve az (EU) 2016/2067 bizottsági rendeletben foglalt feltételekre tekintettel – 2018. január 1-jétől valamennyi olyan gazdálkodónak alkalmaznia kell, amely a számviteli beszámolóját az IFRS-ek szerint állítja össze³.

A Bázeli Bankfelügyeleti Bizottság (BCBS) 2015. decemberében iránymutatást tett közzé a hitelezési kockázat kezeléséről és a várható veszteség alapú értékvesztési modellek alkalmazásáról⁴, melynek európai keretek közé történő átültetését az Európai Bankhatóság (a továbbiakban: EBH) 2017. május 12-én közzétett, a hitelintézetek hitelkockázat kezelési gyakorlatáról és a várható hitelezési veszteség elszámolásáról szóló iránymutatásai (EBA/GL/2017/06, a továbbiakban: EBH iránymutatás,) valósítják meg⁵.

Az ajánlás célja az EBH iránymutatásból kiindulva, az IFRS 9 standard értékvesztési előírásai alkalmazásával összefüggő egyes kérdésekben a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) elvárásainak megfogalmazása, és ezzel a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése, a vonatkozó jogszabályok egységes alkalmazásának elősegítése.

Az MNB a jelen ajánlás közzétételével biztosítja az EBH iránymutatás 4.3. pontjának való megfelelést.

¹ Az 1606/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel összhangban egyes nemzetközi számviteli standardok elfogadásáról szóló 1126/2008/EK rendeletnek az IFRS 9 nemzetközi pénzügyi beszámolási standard tekintetében történő módosításáról szóló 2016. november 22-i (EU) 2016/2067 bizottsági rendelet, kihirdetve az Európai Unió Hivatalos Lapjának 2016. évi L323 számában, 2016. november 29-én.

² Az IFRS 9 standardhoz szorosan kapcsolódnak a 2014 júliusában megjelent Végrehajtási útmutató (Implementation Guidance, IG) és a Következtetések alapja (Basis for Conclusions, BC) című dokumentumok.

³ A fő szabály tekintetében korlátozott számú kivétel érvényesül, amely elsősorban a biztosítási szektort érinti.

⁴ BCBS: Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses (2015. december 18.)
<http://www.bis.org/bcbs/publ/d350.htm>

⁵ Guidelines on credit institutions' credit risk management practices and accounting for expected credit losses
<https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1842525/Final+Guidelines+on+Accounting+for+Expected+Credit+Losses+%28EBA-GL-2017-06%29.pdf/d769d006-d992-4202-8838-711a034e80a2>

Az ajánlás címzettjei a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény előírásai alapján a pénzügyi beszámolóját a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok (IFRS-ek) szerint összeállító magyarországi székhellyel rendelkező, a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB tv.) 39. § (1) bekezdésében nevesített törvények hatálya alá tartozó pénzügyi szervezet és a harmadik országbeli pénzügyi szervezet magyarországi fióktelepe (a továbbiakban: pénzügyi szervezet).

Jelen ajánlás a jogszabályi rendelkezésekre teljeskörűen nem utal vissza az elvek és elvárások megfogalmazásakor, az ajánlás címzettjei a kapcsolódó jogszabályi előírásoknak való megfelelésre azonban természetesen továbbra is kötelesek.

Az ajánlásban foglaltak összhangban állnak a pénzügyi szervezetek működésének európai kereteit meghatározó előírásokkal.

II. Általános rendelkezések

1. A pénzügyi szervezet az ajánlásban foglalt felügyeleti elvárásokat az alkalmazott üzleti modell jellegével, továbbá az intézmény, illetve csoport által folytatott szolgáltatási tevékenységek sajátosságaival – beleértve a szervezeti formából adódó jellemzőket is –, kiterjedtségével és összetettségével, kockázati profiljával, valamint hitelkockázati kitétségének mértékével összhangban alkalmazza. Az arányosság elvének megfelelő eljárás nem veszélyeztetheti azonban az IFRS 9 standard szerinti várható veszteség alapú számviteli modell magas színvonalon történő alkalmazását.
2. A pénzügyi szervezet az ajánlásban foglalt felügyeleti elvárásokat a lényegesség szempontját szem előtt tartva alkalmazza. Ennek keretén belül a pénzügyi szervezet nem tekinthet azonban valamely kitétséget vagy portfóliót nem lényegesnek, ha az más kitétséggel vagy portfólióval együtt lényegesnek minősül. Az adott kitétség vagy portfólió eredményre gyakorolt hatása sem feltétlenül mérvadó továbbá a lényegesség elvének alkalmazását tekintve (például egy adott nagy portfólió biztosítékokkal teljes mértékben történő fedezése önmagában nem jelentheti azt, hogy el lehetne tekinteni a portfólió lényegesnek történő minősítésétől).
3. A pénzügyi szervezet az ajánlásban foglalt felügyeleti elvárásokat a szimmetrikusság szempontját szem előtt tartva alkalmazza. Ez azt jelenti, hogy az adós kockázati profiljának kedvezőtlen és kedvező irányba történő változása egyaránt figyelembe vételre kerül.
4. Az MNB elvárja, hogy a jelen ajánlásban foglalt felügyeleti elvárásokat a pénzügyi szervezet a hitelkockázat méréséről, kezeléséről és kontrolljáról szóló MNB ajánlás általános keretein belül alkalmazza.

5. Az MNB az IFRS 9 standard alkalmazásával összefüggésben javasolja az IASB által létrehozott, az IFRS pénzügyi instrumentumok értékvesztésével foglalkozó áttérési csoport (ITG) munkájának követését is. Ugyan az ITG vitái nem szolgálnak kötelező iránymutatással, rámutatnak a standardok néhány specifikus elemére, amelyek segíthetnek a felmerült kérdések kezelésében⁶.

III. A 12 havi várható hitelezési veszteségre tekintettel történő értékvesztés elszámolása

6. Amennyiben valamely pénzügyi eszköz hitelkockázata a kezdeti megjelenítéstől a beszámoló fordulónapjáig nem nőtt jelentősen, az IFRS 9 standard 5.5.5. pontja alapján az eszköz tekintetében elszámolandó értékvesztést a 12 havi várható hitelezési veszteségre tekintettel szükséges meghatározni. Az MNB álláspontja szerint, ezen előírás alkalmazásakor a 12 havi várható hitelezési veszteségre tekintettel történő értékvesztés nulla százalékban történő meghatározása csak rendkívül ritka esetben történhet (például a biztosítékkal teljes mértékben fedezett követeléseknél, ha a biztosítékok értékelése kellően megalapozott és biztosítéki érték a követelés élettartama alatt kedvezőtlen irányba várhatóan nem változik lényegesen).
7. Elvárt, hogy a 12 havi várható hitelezési veszteségek értékelése és mérése tekintetében a pénzügyi szervezet aktív, a hitelkockázat intézmény vezetése általi megítélését tükröző megközelítést alkalmazzon, a hitelkockázat változásának minél korábbi szakaszban történő beazonosítása és megjelenítése érdekében.
8. A 12 havi várható hitelezési veszteség fogalmát az IFRS 9 standard A. függeléke definiálja, a következők szerint: „Az élettartami várható hitelezési veszteség része: azon várható hitelezési veszteség, amely a pénzügyi instrumentummal kapcsolatos, a beszámoló fordulónapja után 12 hónapon belül lehetséges nemteljesítési eseményekből ered.” Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy a 12 havi várható hitelezési veszteségre tekintettel történő értékvesztés elszámolás tekintetében az IFRS 9 standard B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.43. pontja szerint szükséges eljárni: az az élettartami cash flow- hiány jelenítendő meg, amely a beszámoló fordulónapját követő 12 hónapon belül, lehet, hogy bekövetkező nemteljesítés eredményeképpen lép fel, a nemteljesítés valószínűségével súlyozva. Vagyis a 12 havi várható hitelezési veszteségek nem azt az élettartami várható hitelezési veszteséget jelentik, amely a gazdálkodó egységnél az előrejelzése szerint (értsd: valószínűsíthetően) a következő 12 hónapban nemteljesítővé váló pénzügyi instrumentumokon bekövetkezik (ezek tekintetében ugyanis élettartami várható veszteséget szükséges megállapítani), sem pedig a következő 12 hónapra előrejelzett cash flow-hiányt, hanem az élettartami cash-flow hiányt.⁷

⁶ <http://www.ifrs.org/supporting-implementation/supporting-materials-by-ifrs-standard/ifrs-9/#ifric-agenda-decisions>

⁷ Az IFRS 9 standard A. függelékében meghatározottak szerint: a hitelezési veszteség a gazdálkodó egységet megillető szerződéses cash flow-k és az általa várt cash flow-k különbsége (vagyis a cash flow-hiány), az eredeti effektív kamatlábbal (a vásárolt vagy keletkeztetett értékvesztett pénzügyi

9. Az IFRS 9 nem definiálja a nemteljesítés fogalmát. Az IFRS 9 standard B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.37. pontja alapján: „A nemteljesítés fogalmának a nemteljesítési kockázat megállapítása céljából történő meghatározása során a gazdálkodó egységnek a nemteljesítés olyan definícióját kell alkalmaznia, amely összhangban van az érintett pénzügyi instrumentum belső hitelkockázat-kezelése céljából alkalmazott definícióval.” Ezzel összefüggésben az MNB az IFRS 9 standard alkalmazása céljából is a nem teljesítő kitettségre és az átstrukturált követelésre vonatkozó prudenciális követelményekről szóló 39/2016. (X. 11.) MNB rendelet szerinti nem teljesítő kitettség fogalom használatát ösztönzi, amely fogalom alapján a nemteljesítés fontos, de nem egyetlen kritériuma a kitettség kilencven napon túli késedelve, a nemteljesítés fennállása más feltételek mentén is vizsgálendő.
10. A 12 havi várható hitelezés veszteségre tekintettel történő értévesztés elszámolás során is figyelembe kell venni mindazon ésszerű és indokolható előre tekintő információt, ideértve a makrogazdasági információkat is, amelyek aránytalanul magas költség vagy erőfeszítés nélkül rendelkezésre állnak. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet minden releváns, a hitelkockázat értékelését befolyásoló mennyiségi és minőségi információt figyelembe vesz.
11. Annak biztosítása érdekében, hogy a hitelkockázat jelentős növekedése esetén egy adott eszköz megfelelő időben átsorolásra kerüljön az élettartami várható hitelezési veszteségre tekintettel történő értékvesztés képzést szükségessé tevő kategóriába, az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet szorosan kövesse nyomon azon pénzügyi eszközök hitelkockázatának alakulását, amelyeket a 33. pont figyelembe vételével nem minősített az IFRS 9 standard 5.5.10. szerinti alacsony hitelkockázatú pénzügyi eszköznek.
12. Elvárt, hogy a hitelkockázat növekedésekor – függetlenül attól, hogy a hitelkockázat növekedése nem jelentős, így az adott pénzügyi eszköz nem kerül átsorolása az élettartami várható hitelezési veszteségre tekintettel történő értékvesztés képzést szükségessé tevő kategóriába – a 12 havi várható hitelezés veszteségre tekintettel történt értékvesztés felülvizsgálatra kerüljön.
13. Az MNB elvárja, hogy amennyiben a hitelkockázat együttes alapon történő értékelése során a pénzügyi szervezet további vagy módosított szegmentációt vezet be, akkor a szükséges módosítások a 12 havi várható hitelezés veszteségre tekintettel történt értékvesztés, illetve az átmeneti kiigazítások tekintetében is megtörténjenek.

IV. A hitelkockázat jelentős növekedésének értékelése

eszközök esetében a hitelkorigált effektív kamatlábbal) diszkontálva, a várható hitelezési veszteség pedig a hitelezési veszteségek súlyozott átlaga, ahol a súlyok az adott nemteljesítési kockázatok.

14. Az IFRS 9 standard 5.5.4. pontja meghatározza, hogy: „Az értékvesztési követelmények célja az élettartami hitelezési veszteség megjelenítése mindazon pénzügyi eszközre vonatkozóan, amelyek esetében a kezdeti megjelenítés óta jelentősen nőtt az – akár egyedi, akár együttes alapon értékelt – hitelkockázat, figyelembe véve minden ésszerű és indokolható információt, köztük az előretekinthetőket is.” Ezzel összefüggésben az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet olyan, az intézmény vezetése által jóváhagyott, dokumentált és rendszeresen felülvizsgált vállalatirányítási gyakorlatot, folyamatokat, eljárásokat, rendszereket és kontroll környezetet alakítson ki és működtessen, amely képes az élettartami várható veszteségre tekintettel történő értékvesztés megjelenítése érdekében a hitelkockázat jelentős növekedésének időben történő megállapítására, ezen belül különösen:
- a) az egyes kitétségek és portfóliók hitelkockázatát leginkább befolyásoló főbb tényezők meghatározására,
 - b) a hitelkockázatot befolyásoló tényezők múltbeli adatainak és várható jövőbeni alakulásának összegzésére és rendszerszerű értékelésére,
 - c) a hitelkockázat jelentős növekedésének megállapítását megalapozó nagy mennyiségű információ kezelésére, valamint
 - d) az egyes kitétségek és portfóliók hitelkockázatának mérésére.
15. Pénzügyi csoport esetében az MNB elvárja annak biztosítását, hogy a hitelkockázat jelentős növekedésének azonosítására szolgáló folyamatok tekintetében a csoport szintjén konzisztens megközelítések kerüljenek alkalmazásra. A konzisztens megközelítés azonban nem feltétlenül jelenti azonos feltételezések, scenáriók, becslési paraméterek, stb. használatát. Ezzel összefüggésben nem tekinthető jó gyakorlatnak például, ha a csoport különböző országokban működő tagjai azonos (értsd: a helyi sajátosságokhoz hozzá nem igazított) gazdasági feltételezéseket, előrejelzéseket és várakozásokat építenek be a hitelkockázat értékelésébe.
16. Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet a számviteli politikájában meghatározza, hogy az egyes pénzügyi eszközök vonatkozásában mit tekint a hitelkockázat jelentős növekedésének és azt az IFRS 7 Pénzügyi eszközök: Közzétételek standard 35F pontjával összhangban nyilvánosságra hozza.
17. Az MNB indokoltnak tartja, hogy amennyiben a pénzügyi szervezet az elfogulatlan értékelést veszélyeztető gyakorlatot észlel, vagy a hitelkockázat jelentős növekedésének értékelésére vonatkozó megközelítésének elvárt rendszeres felülvizsgálata keretében annak szükségessége felmerül, a pénzügyi szervezet tegye meg az IFRS 9 standard céljának teljesülése és magas színvonalon történő alkalmazása érdekében esetleg szükségessé váló korrekciókat (például a hitelkockázat jelentős növekedésének értékelése során új tényező figyelembe vétele válik indokolttá) és módosítsa az értékeléseit.
18. Az IFRS 9 standard 5.5.9. pontja kimondja, hogy: „A gazdálkodó egységnek minden beszámolási fordulónapon értékelnie kell, hogy a pénzügyi eszköz hitelkockázata jelentősen

nőtt-e a kezdeti megjelenítés óta. Az értékelés során a várható hitelezési veszteségek összegének változása helyett a gazdálkodó egységnek a pénzügyi eszköz várható élettartama alatt bekövetkező nemteljesítés kockázatának változását kell alkalmaznia.” A B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.13. pontja alapján azonban bizonyos esetekben elfogadható a következő 12 hónapban bekövetkező nemteljesítés kockázatának változását használni annak meghatározására, hogy a hitelkockázat jelentősen nőtt-e a kezdeti megjelenítés óta. A kivétel alkalmazása tekintetében az MNB felhívja a figyelmet a B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.14. pontjában foglaltak szem előtt tartására.

19. Az IFRS 9 standard 5.5.9. pontjával összefüggésben, a hitelkockázat jelentős növekedésének mérésével kapcsolatban célszerű kiemelni az alábbiakat is:
- a) a hitelkockázat növekedése nem azonosítható a hitelezési veszteségek abszolút összegének változásával, úgy az eredményre gyakorolt hatástól is független annak értékelése (értsd: a szükséges értékvesztés mértékének meghatározásakor figyelembe vételre kerülnek a fedezetek is);
 - b) a hitelkockázat abszolút változása mellett a változás aránya is jelentőséggel bír (értsd: a hitelkockázat relatív növekedésének megítélése függ a kezdeti nemteljesítési valószínűségtől);
 - c) a nemteljesítési kockázat a várható élettartam során az idő múlásával általában csökken, ha a hitelkockázat változatlan és a pénzügyi instrumentum közelebb kerül a lejáratához;
 - d) a nemteljesítés kockázatának növekedése nem feltétlenül jelenti a nemteljesítés tényleges bekövetkezését.
20. Annak megítélésekor, hogy a hitelkockázat jelentősen nőtt-e a kezdeti megjelenítés óta, az IFRS 9 standard alapján – a 32. pontban foglaltakra is tekintettel – a pénzügyi szervezetnek számos tényezőt kell mérlegelnie. Az IFRS 9 standard B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.17. pontjában felsorolásra kerültek azok a szempontok, amelyeket az értékelés során indokolt lehet figyelembe venni. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy nem minden kitettség és portfólió hitelkockázatának értékelése során szükséges a hivatkozott pontban megadott összes szempont mérlegelése, azok az egyes kitettségek és portfóliók tekintetében nem egyforma jelentőséggel bírnak.
21. Az MNB álláspontja szerint az IFRS 9 standard B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.17. pontjában felsorolt tényezők bizonyos esetekben kiegészítésre is szorulhatnak (például, ha a pénzügyi szervezet a kockázatkezelés keretében eltérő módon kezeli a különböző minőségű portfólióit, akkor egy adott kitettségnek a kizárólag az eredeti szerződésnek megfelelően teljesítő, semmilyen problémát nem mutató portfóliót kezelő szervezeti egységtől történő elkerülése is lehet a hitelkockázat jelentős növekedésének indikátora), illetve előfordulhat, hogy a hitelkockázat jelentős növekedésének értékelése teljes egészében az ott felsorolt szempontokon kívüli tényezőkön alapul.

22. Az IFRS 9 standard B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.17. pontja alapján a pénzügyi szervezet a hitelkockázat jelentős növekedésének értékelése során az üzleti, pénzügyi vagy gazdasági körülmények azon változásait is figyelembe veszi, amelyek befolyásolják a hitelfelvevő fizetési kötelemeinek teljesítésére vonatkozó képességét. Ezzel összefüggésben az MNB elvárja, hogy a makrogazdasági értékelés minden, az adott hitelfelvevő (vagy azok csoportja) szempontjából releváns tényezőre térjen ki, továbbá, hogy szükség szerint kerüljenek figyelembe vételre a földrajzi értelemben vett regionális jellemzők, valamint azon iparág sajátosságai és kilátásai is, amelyekben a hitelfelvevő tevékenykedik.
23. Az IFRS 9 standard magas színvonalon történő alkalmazása szempontjából kulcsfontosságú az egyes kitétségek és portfóliók hitelkockázatának növekedését leginkább befolyásoló tényezők meghatározása, továbbá annak alátámasztása, hogy a megadott tényezők ténylegesen hatást gyakorolnak a hitelkockázatra. Az MNB a hitelkockázat értékelése során a múltbeli és az előre tekintő információk, továbbá a makrogazdasági tényezők és a hitelfelvevőt jellemző sajátosságok olyan arányú figyelembe vételét várja el, amely a pénzügyi szervezet megítélése szerint a legjobban biztosítja az adott kitétség vagy portfólió hitelkockázatának értékelését.
24. Az MNB álláspontja szerint a hitelkockázat jelentős növekedésének megállapítása csak a legkritkább (legfeljebb a nagy számú és kis összegű, releváns historikus adatbázissal alátámasztható eszközöknél) esetekben alapulhat kizárólag mennyiségi jellegű, statisztikai információkon. Ugyanakkor előfordulhat, hogy látszólag kis jelentőségű, minőségi jellegű információ kerül a hitelkockázat növekedését meghatározó legfontosabb tényezőként megadásra egy adott kitétség vagy portfólió vonatkozásában.
25. Az MNB elvárja, hogy a pénzügyi szervezet az egyes kitétségek és portfóliók hitelkockázatának növekedését leginkább befolyásoló tényezők meghatározása során vegye figyelembe a következőket:
- a) az egyes indikátorok és a hitelkockázat között a kapcsolat nem minden esetben lineáris;
 - b) az egyes indikátoroknak a hitelkockázatra gyakorolt hatása nem minden esetben ugyanolyan erősségű (függ például a nemteljesítés bekövetkezésének kezdeti megjelenítéskori kockázatától és hasonló hitelkockázatú instrumentumok esetén az instrumentum várható élettartamától is);
 - c) a hitelkockázatra hatást gyakorló tényezők egymás hatását erősíthetik vagy csökkenthetik, adott esetben akár teljesen semlegesíthetik is egymást.
26. Az MNB a Következtetések alapja 5.161. pontjában nevesített eljárást (bizonyos portfóliók esetében egy előre meghatározott maximális hitelkockázati limit eléréséhez kötni az adott portfólió tekintetében a hitelkockázat jelentős növekedésének megállapítását) csak nagyon korlátozott körben, megfelelő indoklással alátámasztott módon tartja elfogadhatónak a hitelkockázat jelentős növekedésének értékelése céljából.

27. Az MNB indokoltnak tartja, hogy a pénzügyi szervezet minden olyan vezetői döntést vagy intézkedést a hitelkockázat növekedését jelző tényezőként vegyen figyelembe, amely valamely kitétségnak vagy portfóliónak az eredeti szerződésnek megfelelően teljesítő, semmilyen problémát nem mutató kitétségekre vagy portfóliókra vonatkozó általános gyakorlattól eltérő kezelését célozza (például fokozott monitoring tevékenység elrendelése, work-out szervezeti egységnek történő átadás, átstrukturálási intézkedés kezdeményezése).
28. A hitelkockázat jelentős növekedésének értékelésével kapcsolatban az MNB felhívja a figyelmet az IFRS 9 standard B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.2 és B5.5.7. pontjára, tehát, hogy a hitelkockázat tipikusan már a pénzügyi instrumentum késedelmes tétellé válása, illetve más hitelfelvevő-specifikus követő tényezők (például átstrukturálás) észlelése előtt, illetve már azelőtt jelentősen megnő, mielőtt a pénzügyi eszköz értékvesztetté válik vagy tényleges nemteljesítésre kerül sor. Az előzőekhez hasonlóan, a külső hitelminősítő visszaminősítése is már csak utólag tükrözi a hitelkockázat növekedését.
29. Amennyiben a pénzügyi szervezet valamely pénzügyi eszköz tekintetében a hitelkockázat jelentős növekedését állapította meg, elvárt, hogy vizsgálja meg annak szükségességét, hogy az ugyanazon üggyféllel szemben fennálló többi követelése vonatkozásában is a hitelkockázat jelentős növekedésével számoljon.
30. Az MNB elvárja, hogy a hitelkockázat együttes alapon történő értékelése céljából definiált csoportok kialakításakor a hitelkockázat jelentős növekedésének értékelésére vonatkozó igények is figyelembe vételre kerüljenek, illetve, hogy ha a pénzügyi szervezet további vagy módosított szegmentációt vezet be, akkor annak a hitelkockázat jelentős növekedésének értékelését érintő vonatkozásai is megfelelően kezelésre kerüljenek.
31. Amennyiben a pénzügyi szervezet a hitelkockázatot együttes alapon értékeli és a hitelkockázat jelentős növekedését állapítja meg, az IFRS 9 standard alapján a pénzügyi eszközök érintett része (alcsoportja) tekintetében élettartami várható hitelezési veszteséget kell megállapítani. Az IFRS 9 standard B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.1. pontja alapján azonban ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy a hitelkockázat jelentős növekedésére vonatkozó bizonyítékok az egyedi eszközök szintjén is rendelkezésre állnak. Ha az érintett alcsoport nem azonosítható, az az IFRS 9 standard B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.6. pontjával és a Végrehajtási útmutató 39. pontjával összhangban szükséges eljárni, a teljes portfóliónak olyan arányát bevonva az élettartami várható hitelezési veszteséggel megegyező összegű veszteség megállapításba, amekkorát a hitelkockázat jelentős növekedése várhatóan érint.

V. Gyakorlati megoldások

32. Az IFRS 9 standard B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.15. pontja alapján: „annak

meghatározása során, hogy szükség van-e az élettartami várható hitelezési veszteségek megjelenítésére, a gazdálkodó egységnek ... azon ésszerű és indokolható, aránytalanul magas költség vagy erőfeszítés nélkül rendelkezésre álló információkat kell figyelembe vennie, amelyek hatással lehetnek a hitelkockázatra. A gazdálkodó egységnek nem kell teljes körű információkeresést végeznie annak meghatározása során, hogy a hitelkockázat jelentősen nőtt-e a kezdeti megjelenítés óta.” Az MNB elvárása alapján a pénzügyi szervezet csak azon költséges és működési következményekkel járó információkereséstől tekinthet el, amely nem gátolja az IFRS 9 magas színvonalon történő alkalmazását.

33. Az IFRS 9 standard 5.5.10. pontjában biztosított lehetőség alapján a beszámoló fordulónapján alacsony hitelkockázatúnak minősített pénzügyi eszközök esetében az intézmény eltekinthet a hitelkockázat kezdeti megjelenítés óta történt növekedésének vizsgálatától. Az MNB elvárja, hogy az alacsony hitelkockázatú pénzügyi eszközökre vonatkozó kivétel alkalmazására csak korlátozott körben és esetekben kerüljön sor, a vonatkozó döntés megfelelő módon történő alátámasztása és dokumentálása mellett. Az MNB elvárja továbbá, hogy minden jelentési időszakban kerüljön áttekintésre, hogy az alacsony hitelkockázatú pénzügyi eszköznek történt minősítés feltételei továbbra is fennállnak-e.
34. Az IFRS 9 standard B. függelék Alkalmazási útmutató B5.5.23. pontjában alacsony hitelkockázatú pénzügyi eszközre vonatkozó példaként kerülnek megemlíteni a befektetésre ajánlott („investment grade”) külső minősítésű pénzügyi instrumentumok. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy a pénzügyi szervezet a befektetésre ajánlott külső minősítésű pénzügyi eszközöket se tekintse minden esetben automatikusan alacsony hitelkockázatúnak, azt – a külső minősítővel és annak minősítéseivel kapcsolatos korábbi vagy pénzügyi csoport esetében a csoport más tagja révén elérhető tapasztalatokat is figyelembe véve – minden esetben vizsgálja felül. Elvárt, hogy egy adott eszköz hitelkockázatának a külső minősítésnél kedvezőbb módon történő értékelésére csak megfelelő indoklás mellett, dokumentált módon és az intézmény vezetésének jóváhagyásával kerüljön sor.
35. Az IFRS 9 standard előírásai alapján minden fordulónapon meg kell vizsgálni a pénzügyi eszköz hitelkockázatának a kezdeti megjelenítés óta bekövetkezett változását. Amennyiben a szerződés szerinti kifizetések több mint 30 napja késedelmesek, feltételezni szükséges, hogy a pénzügyi eszköz hitelkockázata a kezdeti megjelenítés óta jelentősen megnőtt, így indokolt élettartami várható hitelezési veszteségek megjelenítése. Ez a feltételezés azonban megcáfolható, ha a pénzügyi szervezet bizonyítja, hogy a hitelkockázat annak ellenére nem nőtt jelentősen a kezdeti megjelenítés óta, hogy a szerződéses kifizetések több mint 30 napja késedelmesek. A cáfolat alátámasztása érdekében minden esetben elvárt egy előzetes, körültekintő vizsgálat lefolytatása, amelynek során a jelenleg rendelkezésre álló, illetve magas költség vagy erőfeszítés nélkül előállítható ésszerű és indokolható előretekintő információk alapján megállapítható, hogy a késedelem független a hitelkockázattól (például az ügyfél valamilyen technikai okból kifolyólag esetenként 30 napot meghaladó késedelembe esik, de

historikus adatok azt mutatják, hogy a következő hónapokban viszont mégis minden esetben teljesít).

36. Az MNB elvárja ugyanakkor, hogy a hitelkockázat jelentős növekedésének megállapítását tekintve ne a 35. pont szerinti 30 napos késedelem legyen az elsődleges indikátor, hanem a pénzügyi szervezet olyan rendszert alakítson ki, amely ésszerű és indokolható előretekintő információkon alapulva már korábbi időpontban lehetővé teszi a hitelkockázat jelentős növekedésének megállapítását. A 28. ponttal összhangban elvárt továbbá, hogy a 30 napos késedelem indikátor használatára csak abban az esetben kerüljön sor, ha előtekintő információk nem jelzik megfelelően a hitelkockázat növekedését, illetve, ha magas költség vagy erőfeszítés nélkül nem állnak rendelkezésre.
37. Az MNB felhívja a figyelmet, hogy a pénzügyi szervezet különösen gondosan járjon el (értsd: legyen lehetőség a 30 napot el nem érő késedelem esetén is a hitelkockázat növekedésének megállapítására) a 12 havi várható veszteségre tekintettel történő értékvesztés elszámolása során azokban a ritka esetekben, amikor a 35. pont szerinti 30 napos késedelem tekinthető a legjobb elérhető indikátornak a pénzügyi eszközök olyan kategóriába történő átsorolását illetően, amely tekintetében az elszámolt veszteség az élettartami várható hitelezési veszteséggel megegyező összeggel értékelt.
38. Az MNB elvárja, hogy az e fejezet szerinti gyakorlati megfontolások (a csak aránytalanul magas költség vagy erőfeszítés révén elérhető információk figyelmen kívül hagyása a hitelkockázat jelentős növekedésének vizsgálata során; a hitelkockázat jelentős növekedésének elsődleges indikátoraként a 30 napos késedelem használata; bizonyos pénzügyi eszközök vagy portfóliók alacsony kockázatára való hivatkozással a hitelkockázat jelentős növekedésére vonatkozó vizsgálat mellőzése) alkalmazására csak megfelelő indoklással alátámasztva és dokumentált módon kerüljön sor.

VI. Záró rendelkezések

39. Az ajánlás az MNB tv. 13. § (2) bekezdés i) pontja szerint kiadott, a felügyelt pénzügyi szervezetekre kötelező erővel nem rendelkező szabályozó eszköz. Az MNB által kiadott ajánlás tartalma kifejezi a jogszabályok által támasztott követelményeket, az MNB jogalkalmazási gyakorlata alapján alkalmazni javasolt elveket, illetve módszereket, a piaci szabványokat és szokványokat.
40. Az ajánlásnak való megfelelést az MNB az általa felügyelt pénzügyi szervezetek körében az ellenőrzési és monitoring tevékenysége során figyelemmel kíséri és értékeli, összhangban az általános európai felügyeleti gyakorlattal.
41. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy a pénzügyi szervezet az ajánlás tartalmát szabályzatai

részévé teheti. Ebben az esetben a pénzügyi szervezet jogosult feltüntetni, hogy vonatkozó szabályzatában foglaltak megfelelnek az MNB által kiadott vonatkozó számú ajánlásnak. Amennyiben a pénzügyi szervezet csupán az ajánlás egyes részeit kívánja szabályzataiban megjeleníteni, úgy az ajánlásra való hivatkozást kerülje, illetve csak az ajánlásból átemelt részek tekintetében alkalmazza.

42. Az MNB a jelen ajánlás alkalmazását 2018. január 1-jétől várja el az érintett pénzügyi szervezetektől.

Dr. Matolcsy György sk.
a Magyar Nemzeti Bank elnöke